

Ljerka Mintas-Hodak,
znanstveni asistent

UDK 347.79
Stručni rad

**IZVJEŠTAJ SA IV. ZASJEDANJA ZAJEDNIČKE IMO/UNCTAD
MEĐUVLADINE RADNE GRUPE STRUČNJAKA O
POMORSKIM PRIVILEGIJIMA I HIPOTEKAMA/
/MORTGAGEIMA, održanog od 16. do 20. svibnja 1988.
u Londonu**

Uvodno

Poštjući odluku donesenu na III. zasjedanju održanom od 30. XI. do 12. XII. 1987. u Ženevi, Zajednička IMO/UNCTAD međuvladina radna grupa stručnjaka o pomorskim privilegijima i hipotekama/mortgageima (u daljnjem tekstu »Zajednička radna grupa«) održala je IV. zasjedanje u Londonu od 16. do 20. svibnja 1988.

Kao i prilikom III. zasjedanja, i na ovom su zasjedanju u Londonu održana dva plenarna sastanka, i to 16. svibnja i 20. svibnja, a sve preostalo vrijeme, dakle od 16. do 19. svibnja 1988. sudionici su radili kao radna grupa.

Dnevni red IV. zasjedanja Zajedničke radne grupe, koji je bio predložen još u Ženevi, usvojen je jednoglasno i sastojao se prvenstveno od razmatranja Nacrta pravila o pomorskim privilegijima i hipotekama (čemu je bilo posvećeno 6 radnih dana), te o osnovnim smjernicama za eventualnu reviziju međunarodnog instrumenta o zaustavljanju brodova (čemu je bio namijenjen jedan radni dan), ali je ustvari o tom pitanju odlučeno da se nešto više raspravlja tek sljedeće godine u Londonu.

U radu Zajedničke radne grupe u Londonu sudjelovale su delegacije iz 38 država kao i delegacija Hong Konga kao pridruženog člana IMO-a, te promatrači 10 nevladinih međunarodnih organizacija (vidi Doc. JIGE(IV)/WP.6). Jugoslaviju je zastupala podnositeljica ovog izvještaja.

Na prvom plenarnom zasjedanju održanom 16. svibnja 1988. pozdravne govore održali su glavni tajnik IMO-a kao domaćin i rukovoditelj Odjela

za pomorsko zakonodavstvo u sklopu Pomorskog odsjeka UNCTAD-a. Obojica su istakli kako rad Zajedničke radne grupe predstavlja konkretni i pozitivni primjer konstruktivne suradnje između IMO-a i UNCTAD-a na jednoj od tema koja je podjednako važna i interesantna ne samo za ove dvije međunarodne organizacije nego i za vlade članice tih organizacija. Predstavnik UNCTAD-a je također nadodao kako se nada da će Zajednička radna grupa nastaviti rad u Londonu s podjednakim uspjehom koji je postigla prošle godine u Ženevi te da će uspjeti postići suglasnost o svim još preostalim neriješenim pitanjima, među kojima je posebno istakao pitanje broja privilegiranih tražbina koje uživaju prvenstvo naplate prije hipoteke/mortgagea, njihov red međusobnog prvenstva, ali i pitanje ostalih tražbina kojima pojedina nacionalna zakonodavstva priznaju privilegirani status iza hipoteke/mortgagea. Na kraju je preporučio Zajedničkoj radnoj grupi da zauzme definitivan stav o pitanju da li će u tekstu novog nacrta konvencije o pomorskim privilegijima i hipotekama ući odredbe o upisu zakupa broda (»bareboat charter registration«). Na kraju su oba tajništva obavijestila Zajedničku radnu grupu da, zbog ograničenih finansijskih sredstava, očekuju da će Grupa završiti svoj rad najkasnije do proljeća 1989.

Nakon završetka plenarnog zasjedanja započeo je rad Zajedničke radne grupe razmatranjem prve od dvije predviđene teme, i to Nacrta članova o pomorskim privilegijima i hipotekama/mortgageima koji je, na osnovi sugestija i primjedaba na raniji Nacrt u Ženevi, pripremio predsjedavajući Zajedničke radne grupe mr. Ivanov iz SSSR-a u suradnji s oba tajništva, IMO-a i UNCTAD-a (vidi Doc. JIGE(IV)/2 ili LEG/MLM/12 ili TD/B/C.4//AC.8/12).

Rad Zajedničke radne grupe

U odnosu na **čl. 1. Nacrta** neke su delegacije ponovile već ranije istakнуте prijedloge mada oni nisu dosada naišli na šиру podršku. Tako je delegacija SR Njemačke ponovno predložila da se kao jedan od bitnih podataka za valjanost upisa hipoteke/mortgagea prema čl. 1. ispusti upis adrese mortgagea/hipotekarnog vjerovnika. Delegacija V. Britanije je izrazila sumnju da je novododani tekst u čl. 1. adekvatno stiliziran kako bi bilo očito da su konvencijom pokrivene i tzv. »current account mortgages«. Osim toga čl. 1. dodan je novi stav (d) kojim je predviđeno da upis mortgagea po ovoj konvenciji ne sprečava upis u bilo koji drugi upisnik u skladu s nacionalnim propisima bilo koje države. Ova odredba također je nadodana na zahtjev V. Britanije gdje se mortgage mora upisati u posebni upisnik prema odredbama Company Law, ali i delegacija V. Britanije i neke druge delegacije izrazile su ozbiljne primjedbe na predloženu stilizaciju tog podstavka, tako da je odlučeno da delegacija V. Britanije do sljedećeg zasjedanja Zajedničke radne grupe pripremi novi tekst tog podstavka.

U odnosu na **čl. 2. Nacrta** nije bilo ozbiljnijih primjedaba osim što je jedna delegacija (DDR) upozorila da će stilizaciju tog člana trebati definativno utvrditi tek kada se riješi pitanje upisa zakupa broda.

Raspravlјajući o tekstu **čl. 3. Nacrt**a delegacija Poljske je predložila da se odredba sadržana u stavu 1. razdijeli u dva dijela tako da se u prvom dijelu normira prijenos vlasništva broda, bilo da se radi o dobrovoljnem ili prisilnom prijenosu vlasništva, a da se u drugom dijelu regulira pitanje promjene upisnika broda. Delegacija Francuske ponovila je svoje traženje da se odredba čl. 3. jasnije formulira kako bi bilo očito da se odredbe nove konvencije odnose ne samo na promjenu upisa broda na temelju ugovornih pravnih poslova nego i na promjenu izazvanu aktima pravosudnih organa. U tu svrhu ova je delegacija predložila da se ispusti tekst prvog dijela prvog stava čl. 3. tako da odredba tog stava započne riječima: »Država ugovornica neće dopustiti vlasniku da ispiše brod iz upisnika brodova osim u slučaju...« Bilo je također prijedloga da se postojeći stav 1. čl. 3. Nacrt nadopuni tako da država ugovornica ne bi dopustila vlasniku preregistraciju broda osim »ako ne dobije sve neophodne dozvole u tu svrhu predviđene nacionalnim pravom« te ako, što u tekstu Nacrtu već i stoji, svi mortgagei, hipoteke ili tereti nisu prethodno ispisani ili ako se svi ovlaštenici takvih mortgagea, hipoteka ili tereta ne suglase s namjeravanom preregistracijom broda.

Neke su delegacije predlagale da se iz teksta nove konvencije potpuno izostavi odredba sadržana u stavu 2. čl. 3. Nacrtu smatrajući da se njome zapravo utvrđuju uvjeti upisa broda u upisnik brodova, a što izlazi iz okvira sadržaja jedne konvencije o pomorskim privilegijima i hipotekama, posebno nakon što je donesena Konvencija o upisu brodova (1986). (vidi čl. 11.4 Konvencije o upisu brodova). Druge države, među kojima i Jugoslavija, podržavale su postojeći tekst čl. 2. Nacrtu smatrajući da se sadržajem te odredbe, kako je sada formulirana, ne odstupa niukoliko od načela i pravila predviđenih u Konvenciji o upisu brodova (1986), a da zadržavanje takve odredbe ima određeno praktično značenje jer strankama nove konvencije na izričit i jasan način daje do znanja kada će preregistracija mortgagea odnosno hipoteka biti dopuštena kad se vrši simultano s promjenom upisa broda. Delegacija Grčke predložila je kompromisno rješenje i to tako da se stavom 2. čl. 3. Nacrtu predvide samo slučajevi kad postoji mortgage ili hipoteka i kad takav mortgage odnosno hipoteka trebaju biti ponovno upisani u novi upisnik. Time bi se izbjegla opasnost bilo kakve moguće kolizije s odredbama Konvencije o upisu brodova (1986) jer se u stavu 2. čl. 3. nove konvencije ne bi predviđali općenito uvjeti za ispis i ponovni upis broda već samo u slučajevima kad je brod opterećen mortgageom odnosno hipotekom. Delegacija Grčke obvezala se do sljedećeg zasjedanja Zajedničke grupe stručnjaka izraditi prijedlog teksta stava 2. čl. 3. Nacrtu. Stoga je Zajednička grupa zaključila cjelokupni tekst stava 2. staviti u zagradu time da se zasada zadržava tekst u podstavu (b) stava 2. čl. 3. ali se istodobno izbacuje riječ »automatski« a zadržavaju riječi »s učinkom od tog trenutka« (»with immediate effect»).

Jedan od ključnih članova nove konvencije svakako je **čl. 4. Nacrt** u kojem bi trebale biti pobrojane one tražbine koje uživaju privilegirani status kod naplate prisilnom prodajom broda u odnosu na mortgage i hipoteke. Većina delegacija, uključujući i jugoslavensku, podržala je već ranije utvr-

đen stav da broj pomorskih privilegija treba što više suziti kako bi se maksimalno zaštitili opravdani interesi kreditnih vjerovnika, tj. hipotekarnih vjerovnika odnosno mortgageea, a što je i motiv zbog kojeg se pristupilo reviziji Konvencije o pomorskim privilegijima i hipotekama iz 1967. Stoga su neke delegacije podržale ideju da se u svakom slučaju zadrže u tekstu nove konvencije pomorski privilegiji u odnosu na tri vrste tražbina, i to za plaće pomoraca (uključujući i iznose socijalnog osiguranja), za odštetu zbog smrti ili tjelesne ozljede pomoraca kao i za nagradu za spašavanje, a prema traženju nekih, uz to, i za doprinose u zajedničku havariju.

Iako je na trećem zasjedanju izgledalo da je postignut konačni dogovor između vladinih delegacija o sadržaju podstava 1. stava 1. čl. 4. Nacrta, i to posebno teksta koji se odnosi na socijalno osiguranje, neke delegacije (posebno delegacije skandinavskih država) prigovorile su sadašnjoj stilizaciji teksta smatrajući da je za njih neprihvatljivo da se priznaje privilegirani status bilo kakvim tražbinama u korist državnih institucija. Kako, međutim, ostale delegacije nisu prihvatile poziv na ponovno otvaranje diskusije o opravdanosti uključivanja iznosa za socijalno osiguranje pomoraca među privilegirane tražbine prvog stupnja, o tom se pitanju nije više detaljnije raspravljalo na ovom zasjedanju.

Dosta zanimljiva diskusija razvila se oko potrebitosti da se među privilegiranim tražbinama (i to na četvrtom mjestu po prvenstvu) zadrži pomorski privilegij za lučke, kanalske i druge tražbine. Neke delegacije, i to uglavnom one koje i same u svom nacionalnom zakonodavstvu imaju pomorski privilegij u odnosu na takve tražbine, predlagale su da se i u novoj konvenciji zadrži privilegirani status tih tražbina smatrajući da se ionako radi o iznosima koji nikada neće ozbiljnije ugroziti mogućnost hipotekarnog vjerovnika odnosno mortgageea da se naplati iz vrijednosti svog stvarno-pravnog pokrića, a da će zadržavanje privilegiranog statusa za takve tražbine samo pridonijeti širem prihvaćanju nove konvencije. Nasuprot takvom shvaćanju neke su delegacije, u skladu sa željom da se broj privilegiranih tražbina svede na neophodni minimum, predlagale da se iznosima lučkih, kanalskih i drugih troškova ne prizna u novoj konvenciji privilegirani status jer su one ionako po nacionalnim pravima nekih zemalja zaštićene tzv. »possessory lienom«. Bilo je za očekivati da će se u tu diskusiju uključiti i promatrač Međunarodnog udruženja luka i pristaništa, što je on i učinio vrlo decidirano se zalažući za zadržavanje privilegiranog statusa u odnosu na sve tražbine za lučke, kanalske i druge troškove. On je istakao da ako se tim tražbinama oduzme privilegirani status, to će prisiliti lučke vlasti da se koriste pravom retencije broda te da bi to samo štetilo nesmetanom odvijanju pomorskog prometa u lukama i šire.

Neke delegacije (npr. Italija, Francuska i dr.) predložile su da se u novoj konvenciji ne prizna privilegirani status u čl. 4. tražbinama uslijed vađenja podrtine jer da podrtina više nije brod u smislu ove konvencije, pa da prema tome ni takvim tražbinama ne treba priznavati privilegirani status. Drugi su međutim pridržali svoje pravo da se o tome konačno izjasne tek nakon što Zajednička radna grupa zauzme konačni stav o sadržaju čl. 6.

Nacrta u kojem se reguliraju privilegirane tražbine koje imaju prvenstvo u naplati nakon upisanih mortgagea i hipoteka, ali ispred svih ostalih vjerovnika broda i brodovlasnika.

Vrlo slično razlikovanje u mišljenjima postojalo je i u odnosu na potrebitost zadržavanja podstava (vi) stava 1. čl. 4. Nacrta, tj. privilegija za tražbine izvanugovorne naravi nastale uslijed fizičkog gubitka ili oštećenja prouzročenog iskorištanjem broda, a različitog od gubitka ili oštećenja tereta, kontejnera i imovine putnika koji se prevoze takvim brodom. Dok su jedni (npr. Francuska) predlagali da se tim tražbinama prizna viši status negoli ga sada uživaju (na šestom mjestu), drugi su bili za to (npr. Poljska) da ih se potpuno izostavi iz nove konvencije.

S obzirom na različitost stavova pojedinih delegacija u odnosu na sadržaj stava 1. čl. 4. Nacrta i nedostatak bilo kakvog jasnijeg konsenzusa o bilo kojoj od tražbina koje bi trebale uživati prvenstvo naplate ispred upisanih mortgagea i hipoteka, Zajednička radna grupa je zaključila da zasada zadrži tekst tog stava nepromijenjen jer za izostavljanje bilo koje tražbine s liste privilegiranih treba prvenstveno suglasnost pretežne većine, ako već ne konsenzus, a to zasada još ne postoji.

U odnosu na sadašnji tekst stava 2. čl. 4. Nacrta nije bilo nikakvih bitnih primjedaba, tako da je on zasada ostao nepromijenjen.

Jugoslavenska delegacija nije se posebno izjašnjavala o prijedlozima i primjedbama istaknutim u vezi sa stavom 1. čl. 4. Nacrta s obzirom da jugoslavensko pomorsko zakonodavstvo, koje je izgrađeno po uzoru na Konvenciju o pomorskim privilegijima i hipotekama (1926), priznaje veliki broj pomorskih privilegija, a kako je dosada tekla rasprava u Zajedničkoj grupi stručnjaka, teško je očekivati da će se taj broj bitno smanjiti u odnosu na privilegije predviđene u sadašnjem Nacrtu. Međutim, jugoslavenska je delegacija još na prošlom, trećem, zasjedanju Zajedničke grupe podržala stav Grupe 77 da se u novoj konvenciji suzi broj privilegiranih tražbina na najmanji mogući broj kako bi se osnažio položaj hipotekarnih vjerovnika odnosno mortgageesa. Koliko će to uspjeti, teško je zasada predviđati.

O redu prvenstva između pomorskih privilegija kako je reguliran odredbom **čl. 5. Nacrta** nije bilo značajnijih rasprava. Jedna je delegacija predložila da se u tom članu izričito predviđi red prvenstva u odnosu na pravo naplate između ovlaštenika pomorskih privilegija i ostalih vjerovnika brodovlasnika. Većina ostalih delegacija smatrala je takvu odredbu nepotrebnom jer je već u čl. 2. Nacrta predviđeno da se odnos između ovlaštenika pomorskih tražbina, reguliranih ovom konvencijom, i ostalih ovlaštenika tzv. nepomorskih tražbina prema brodovlasniku odnosno brodu reguliraju nacionalnim pravima pojedinih zemalja.

Zajednički je zaključak svih prisutnih delegacija da se onaj dio odredaba u čl. 5. Nacrta koji se odnosi na doprinos u zajedničku havariju i na troškove za uklanjanje podrtine, dakle na njihov red prvenstva prilikom naplate, konačno riješi tek kada Zajednička grupa stručnjaka zauzme defi-

nitivan stav o tim tražbinama s obzirom na čl. 4. Nacrta, dakle kada odluči da li ih treba zadržati među privilegiranim tražbinama koje imaju prednost pred upisanim hipotekama odnosno mortgageima ili će biti predviđene u čl. 6. Nacrta među tražbinama koje, mada zadržavaju karakter privilegiranih tražbina (ako im taj status priznaje nacionalno pravo neke države), dolaze na naplatu tek nakon upisanih hipoteka odnosno mortgagea.

Vrlo živa diskusija bez konkretnih zaključaka ponovno se vodila o sadržaju još jednog od ključnih članova konvencije, a to je **čl. 6. Nacrta** koji govori o drugim pomorskim privilegijima i o pravu retencije. Rasprava se vodila o tri predložena teksta tog člana: tekstu koji je bio sadržan u Nacrtu izrađenom još za treće zasjedanje Zajedničke grupe stručnjaka (Doc. JIGE (II)) tekstu koji je na trećem zasjedanju predložila delegacija Francuske (koji je sadržan u bilješci ispod crte uz čl. 6. u doc. JIGE(IV)/2) te o tekstu koji je liberijska delegacija predložila na ovom, četvrtom, zasjedanju Zajedničke radne grupe. Budući da su oba prijedloga, Liberije i Francuske, sadržavala listu tražbina kojima bi se konvencijom priznavalo privilegirani status, ali iza upisnih hipoteka i mortgagea, a osnovni tekst Nacrta sadržavao je, po uzoru na Lisabonski nacrt CMI-a, općenitu odredbu o pravu pojedinih država da vlastitim zakonodavstvom određuju takve privilegije drugog reda, rasprava se uglavnom vodila o potrebitosti uvođenja liste pomorskih privilegija drugog reda. Iako su Liberija, Francuska i još neke države vrlo vehementno zagovarale uvođenje liste pomorskih privilegija drugog reda u čl. 6. Nacrta, većina drugih delegacija bila je za osnovni tekst sadržan u Nacrtu po uzoru na Lisabonski nacrt, smatrujući da on predstavlja zadovoljavajući kompromis između nastojanja da se uvažava suvereno pravo svake države da određuje privilegirani status određenim tražbinama u svom nacionalnom zakonodavstvu i želje da se takva praksa konvencijski ne favorizira. Argument Liberije da lista pomorskih privilegija kako ju je predložila ova delegacija može riješiti problem prava retencije koje je u širokoj primjeni u nekim državama, odbijen je od većine drugih delegacija stoga što uvođenjem bilo kakve liste pomorskih privilegija priznatih u pojedinim nacionalnim pravima države bi se samo potakle da takvu praksu još više proširuju. Delegacija Francuske ponovila je svoje protivljenje da u tekst buduće konvencije uđe odredba o pravu retencije broda iznoseći da se koncept prava retencije u zemljama kontinentalnog prava bitno razlikuje od prava retencije u zemljama common lawa i da je unošenje odredbe o pravu retencije u tekst Konvencije o pomorskim privilegijima i hipotekama iz 1967. upravo bio jedan od ključnih razloga zašto mnoge zemlje kontinentalnog prava nisu tu Konvenciju htjele ili mogle ratificirati. Mnoge druge delegacije nisu imale ozbiljnijih primjedaba na sadržaj stava 2. čl. 6. Nacrta koji govori o pravu retencije, iz čega bi se dalo zaključiti da bi podržale zadržavanje u tekstu nove konvencije takve jedne odredbe. Mnogo je različitih i vrlo ozbiljnih argumenata od strane raznih delegacija iznošeno protiv prihvatljivosti prijedloga teksta stava 1. čl. 6. Nacrta kako ga je predložila delegacija Liberije, a među ostalima i taj da bi uvođenje liste međunarodno priznatih pomorskih privilegija drugog reda otvorilo mogućnost za pojavu dodatnih prikrivenih tereta na brodu pa bi to rezultiralo nega-

tivnim učinkom jer takvi privilegirani kreditori ne bi više nastojali ostvariti svoje potraživanje neposredno od brodovlasnika nego bi se oslanjali prvenstveno na svoje stvarnopravno jamstvo (pomorski privilegij). To bi s druge strane dovelo do toga da bi se još više ugrozila slobodna pokretljivost broda za koji bi gotovo u svakom trenutku postojala opasnost da ga neki od brojnih privilegiranih kreditora zaustavi zbog prisilnog ostvarenja svog pomorskog privilegija bilo prvog ili drugog stupnja. Stoga je delegacija Liberije nakraju povukla svoj prijedlog, a Zajednička radna grupa je zaključila da do daljnjega teksta ovog člana ostavi kako je sada stiliziran u Nacrtu.

Jugoslavenska delegacija podržala je, iz svih naprijed navedenih razloga, osnovni tekst stava 1. čl. 6. Nacrtu, a bila je također mišljenja da pravo retencije kako je predviđeno u Konvenciji iz 1967. i u sadašnjem Nacrtu predstavlja zadovoljavajuće rješenje. To stoga što je nerealno očekivati da bi buduća konvencija mogla naići na prihvat bilo koje od država common lawa, a takvih je među zemljama iz Grupe 77 dosta, ako bi se potpuno izostavilo iz teksta konvencije spominjanje prava retencije broda. Osim toga, jugoslavenska je delegacija istakla da je korisno izričito u novoj konvenciji predvidjeti za koje tražbine i u kojim slučajevima se konvencijski, dakle međunarodno, priznaje ovlašteniku prava retencije broda prvenstvo ispred mortgagea i hipoteka.

U Nacrtu pripremljenom za ovo zasjedanje (Doc. JIGE(IV)/2) postojala su dva alternativna teksta odredbe **čl. 7.** nove konvencije koji na sličan način reguliraju karakteristike pomorskih privilegija i hipoteka/mortgagea. Neke su delegacije, među kojima i Jugoslavija, podržale tekst alternative A, dok su druge preferirale tekst alternative B koji je kraći i ne poziva se na čl. 11. kojim je regulirana prisilna prodaja broda. Jugoslavenska, kao i one delegacije koje su podržale tekst alternative A, istakla je da spominjanje čl. 11. odnosno prisilne prodaje broda, iako predstavlja superfluum, nije naodmet jer upućuje stranke konvencije na oprez prilikom čitanja čl. 7. konvencije. Bilo je također primjedaba na naslov ovog člana, pa je tako delegacija Grčke predložila da se umjesto o »karakteristikama« pomorskih privilegija kaže u naslovu da se radi o »pravnoj prirodi« takvih privilegija. Neke su delegacije podržale svoje ranije prijedloge da se iz naslova izbaci spominjanje prava retencije jer to pravo ne slijedi brod prilikom promjene vlasništva ili upisa, ali druge su delegacije, naročito onih država koje poznaju pravo retencije broda zbog troškova brodopravljaka i brodograditelja, inzistirale da se odredba čl. 7. Nacrtu odnosi i na pravo retencije broda kako bi se konvencijom pokrile i one situacije kad brodovlasnik proda brod za vrijeme dok ovlaštenik prava retencije drži brod u svojoj detenciji. Zasada je zaključeno da se ipak podrži tekst alternative B kao kraći, ali uz određene izmjene tako da se kaže da pomorski privilegiji ne samo slijede brod već nastaju i slijede brod (»adhere and follow the ship«), a da se još razmisli da li treba u tom članu spominjati i pozvati se na čl. 6. Nacrtu.

I u pogledu sadržaja **čl. 8. Nacrtu** bila su predložena dva moguća teksta; jedan preuzet iz Lisabonskog nacrtu koji na općeniti način govori o utrnuću pomorskih privilegija ističući da oni u svakom slučaju utrnuju protekom

određenog roka (jednogodišnjeg) ako već prije brod ne bude zaustavljen radi prisilne prodaje; drugi, koji je istakla delegacija Liberije, u kojem se takšativno navode slučajevi utrnuća pomorskih privilegija. Većina delegacija, među kojima i jugoslavenska, podržali su tekst alternative A kao jednostavniji i sigurniji. Predstavnik CMI-a obrazložio je zašto nije oportuno prikloniti se alternativi B te istakao da nabranje svih mogućih slučajeva kad po pojedinim nacionalnim pravima mogu utrnuti pomorski privilegiji je opasno jer razlozi za utrnuće u pojedinim državama su različiti, negdje širi negdje uži, pa svako konvencijsko uniformiranje bi moglo samo otežati ratifikaciju nove konvencije. Delegacija USA je predložila da ako se usvoji tekst alternative A, onda bi bilo korisno promijeniti naslov tog člana tako da glasi »Utrnuće pomorskih privilegija protekom vremena (»Extinction of maritime liens by (passage) (lapse) of time«). Promatrač Međunarodne federacije sindikata (ICFTU) založio se da se jednogodišnji rok za utrnuće pomorskih privilegija produži barem na dvije godine jer ponekad posada koja ima privilegiranu tražbinu za svoje plaće ostaje na brodu dulje negoli je razdoblje trajanja privilegiranog statusa njihovih tražbina. Taj prijedlog nije naišao zasada na širu podršku ostalih.

O čl. 9. Nacrta koji regulira pitanje ustupa i subrogacije nije bilo posebne diskusije osim što je delegacija Norveške istakla problem da ponekad agenti insolventnog naručitelja iz brodarskog ugovora na vrijeme, koji umjesto njega plate lučke i druge troškove, smatraju da su temeljem ovog člana automatski subrogirani u prava naručitelja, što je svakako pitanje za daljnju diskusiju.

Posebno živa diskusija vođena je o sljedeća dva člana (čl. 10. i čl. 11. Nacrta) koji se odnose na prisilnu prodaju broda.

U odnosu na **čl. 10. Nacrta** delegacija USA je promijenila svoj raniji prijedlog uvodnog dijela tog člana novim prijedlogom po kojem bi trebalo prije početka prisilne prodaje broda u državi ugovornici, uz bilo kakvu javnu obavijest, dati razboritu obavijest o početku postupka koji vodi prisilnoj prodaji broda (»reasonable notice of the commencement of any suit which may lead to the forced sale of the vessel...«). Većina drugih delegacija izjasnila se u prilog zadržavanja fiksног roka od 30 dana prije prisilne prodaje broda za davanje obavijesti o tome jer je »razumna obavijest« o početku bilo kakvog postupka koji vodi prisilnoj prodaji prilično neodređena formulacija koja može dovesti do mnogih komplikacija u praksi. Postavlja se pitanje koja država, da li ona gdje se odluka izvršava ili ona gdje se prodaja provodi. Predstavnik CMI-a je upozorio da tekst člana 10. Nacrta treba čitati zajedno s tekstrom čl. 11, jer čl. 11. podstav 1(b) jer je 30-to dnevni rok predviđen u čl. 10. zato da bi države ugovornice bile sigurne kako ono bitno predviđeno u čl. 11. neće nastupiti prije negoli se provede postupak predviđen u čl. 10. Isti promatrač je također napomenuo da je prijedlog o davanju obavijesti o početku sudskog postupka nekad bespredmetan jer od početka sudskog postupka do prisilne prodaje broda može proći i više od godinu dana.

Većina delegacija je na kraju ipak podržala postojeći tekst čl. 10.

Velika većina delegacija podržala je i postojeći tekst **čl. 11. Nacrt**. Izraženo je većinsko mišljenje da je postojeći tekst, uz manje stilske dorađe i sadržajna poboljšanja, zadovoljavajući. Jedna je delegacija izrazila sumnju da li je sadržaj člana 11. u skladu s područjem primjene konvencije jer se njime donekle regulira postupak kod prislne prodaje, što je po mišljenju te delegacije izvan predviđenog područja konvencije.

Neke delegacije, posebno one čiji se pravni sustavi temelje na common lawu (Engleska, SAD, Kanada itd.) stavile su kritičke primjedbe na izraze: »attach to the vessel« i izraz »jurisdiction« u podstavu (a) stava 1. čl. 11. Predloženo je da se umjesto izraza »attach« kaže »shall cease to be effective« ili »shall be extinguished«, a da se pojам »jurisdiction« pobliže odredi u geografskom smislu kako ne bi bilo zabune da li se misli na geografski ili pravni smisao te riječi. Stoga je predloženo da se kaže »under the jurisdiction« ili »in the territory« ili »in the area of jurisdiction«.

Velika većina delegacija složila se da se u stavu 2. čl. 11. izbrišu zgrade koje su postojale u Nacrtu tako da u tekst uđu i »troškovi koji nastaju zbog održavanja broda od trenutka zaustavljanja«. Jedna je čak delegacija (Poljska) predložila da se odredba ovog stava treba protumačiti tako da uključuje i troškove osiguranja koje za to vrijeme sklopi mortgagee.

Gotovo sve su se delegacije složile da je pitanje troškova repatrijacije pomoraca vrlo važno pitanje i da troškove takve repatrijacije treba u konvenciji riješiti. Podijeljenost mišljenja nastala je tek o tome da li to učiniti u ovom članu ili u čl. 4. Na kraju diskusije odlučeno je započetu raspravu o tom pitanju nastaviti na sljedećem zasjedanju.

Izvjesna podjela mišljenja između raznih delegacija nastala je i u pogledu sadržaja **čl. 12. Nacrt** o području primjene. Dok su neke delegacije svesrdno podržavale postojeći tekst Nacrt, druge su delegacije izrazile ozbiljnu sumnju u mogućnost da se u praksi provedu takve odredbe koje se tiču procesnih pitanja predviđenih konvencijom kad se radi o brodovima upisanim u državama neugovornicama. Stoga su te delegacije više skłone zadržavanju teksta odnosnog člana onako kako je bio sadržan u Konvenciji iz 1926. Budući da vrijeme nije dopušталo nastavak ove diskusije, odlučeno je da Tajništvo UNCTAD-a i IMO-a pripreme za sljedeće zasjedanje dokument koji će dati pregled odnosnih odredaba u drugim međunarodnim konvencijama, kako bi se mogla donijeti konačna odluka o prihvatljivosti ili neprihvatljivosti predloženog teksta čl. 11. Nacrt.

Na kraju, posljednji dan zasjedanja Radne grupe prije završne plenarne sjednice bio je posvećen pitanju upisa zakupa broda. U diskusiji o pitanju upisa zakupa broda (»bareboat charter registration«) i o njegovu utjecaju na rad Zajedničke radne grupe, neke su delegacije istakle kako u njihovu nacionalnom zakonodavstvu nije predviđena mogućnost ni bareboat charter-in ni charter-out samo na osnovi promjene zastave broda. Takve su delegacije ipak istakle da uvažavaju činjenicu porasta takve prakse u nekim državama

i da smatraju kako bi to pitanje svakako trebalo na jasan način riješiti konvencijom. Druge delegacije, i to one čija nacionalna zakonodavstva poznaju i priznaju takvu praksu, također su se zauzele za jasno reguliranje utjecaja upisa ugovora o zakupu broda na sudbinu pomorskih privilegija i hipoteke/mortgagesa.

I jugoslavenska se delegacija založila za jasno rješenje pitanja upisa zakupa broda u novoj konvenciji, ali za razliku od delegacija koje su predlagale da to bude na način da se sva stvarna prava, pa tako i hipoteka/mortgage i za vrijeme broda u državi zakupoprimeca ravnaju po pravu originalnog upisnika, tj. države ranijeg upisa, jugoslavenska je delegacija ustrajala na ranije iznesenom stavu da za vrijeme upisa broda u upisnik zakupoprimećeve države prvotni upisnik treba biti potpuno suspendiran, što znači da se i sva stvarna prava na brodu trebaju ravnati po pravu zemlje zastave broda. Svako drugačije rješenje, po mišljenju jugoslavenske delegacije, značilo bi afirmaciju načela o dvostrukom upisu broda i stvaralo bi velike poteškoće kasnije u praksi. I delegacija Italije podržala je stav jugoslavenske delegacije da se predloženim promjenama čl. 2. Nacrta, odnosno novim članom koji je predložila delegacija DDR-a na zadnjem zasjedanju u Ženevi, zapravo prikriveno uvodi princip dvostrukog upisa broda. Stoga su i neke druge delegacije (npr. SSSR-a) uz jugoslavensku, podržale prijedlog da se o upisu zakupa broda u novoj konvenciji kaže samo toliko koliko je rečeno u prijedlogu koji je još na prošlom zasjedanju Zajedničke grupe podnio predsjedavajući (JIGE(IV)/2, str. 39). Usuprot tomu na ovom su zasjedanju podnesena dva druga prijedloga, i to jedan, općenitije sročen, od strane delegacije SR Njemačke i drugi, opširniji, delegacije Liberije. Oba prijedloga idu za tim da se svi mortgages/hipoteke i nakon promjene upisa broda (i upisa u državi zakupa broda) nastave ravnati po pravu države ranijeg, originalnog upisa (Doc. JIGE(IV)/WP. 7, str. 27/28). Velik broj delegacija podržao je načelno spomenute prijedloge, time što su mnogi predložili da se oba prijedloga nastoje pretočiti u jedan. U tu je svrhu bila osformljena neformalna radna grupa koja je, pod predsjedanjem prof. Berlingieria, nakraju izradila tekst trećeg prijedloga novog člana konvencije o upisu zakupa broda. Ova radna grupa predložila je novi član pod naslovom »Pravilo tumačenja« koji kaže: »Ako je brod upisan u jednoj državi te mu je dopušteno privremeno viti zastavu druge države, spominjanje u ovoj konvenciji »države gdje je brod upisan« ili »države upisa« smatrati će se da je spominjanje prvospmenute države, a spominjanje »nadležne vlasti zadužene za upis« smatrati će se da se odnosi na nadležnu vlast zaduženu za upis u prvospmenutoj državi.« Nadalje je ista neformalna radna grupa predložila i tekst čl. 3. bis. On bi trebao glasiti: »Nijedna država ugovornica neće se složiti da brod upisan u toj državi može privremeno viti zastavu druge države, osim ako su sve upisane hipoteke, mortgages ili tereti na takvom brodu prethodno ispisani ili ako je dobivena pismena suglasnost svih ovlaštenika takvih mortgages, hipoteka ili tereta.

Zbog proteka vremena, o ovom prijedlogu nije provedena detaljnija diskusija pa je za očekivati da će se ona razviti na predstojećem, V. zasjedanju od 12. do 17. prosinca 1988. u Ženevi.

Zaključak

Ovaj izvještaj jasno pokazuje da je IV. zasjedanje Zajedničke radne grupe stručnjaka bilo intenzivno radno. Pretresena su bila ponovno gotovo sva pitanja koja su se javila još na III. zasjedanju, time da je o nekim manje bitnima uspjelo postići zajednički stav. Nažalost, ona najbitnija, kao što su npr. čl. 4, 6, 10, 11. i pitanje upisa zakupa broda nisu još ni približno sazrela za stvaranje bilo kakvog općeprihvatljivog stava. Budući da je cjelokupan rad Zajedničke radne grupe stručnjaka zapao u vremenski tjesnac, jer bi cjelokupan rad na reviziji ne samo pomorskih privilegija i hipoteka /mortgagesa, nego i zaustavljanje brodova trebalo završiti do 1989, to je za očekivati da će se na sljedećem V. zasjedanju u Ženevi morati riješiti veći dio zasada još gorućih pitanja oko revizije konvencije o pomorskim privilegijima i hipotekama/mortgagesima.

Summary

REPORT OF THE 4th SESSION OF THE JOINT IMO/UNCTAD INTERGOVERNMENTAL WORKING GROUP ON MARITIME LIENS AND MORTGAGES, LONDON 16—20 MAY 1988

The author analyses the work of the Joint IMO/UNCTAD Intergovernmental Working Group of Experts on Maritime Liens Mortgages at its fourth session 16—20 May 1988 in London. She sets forth the proposals and comments made by various delegations in regard to each of the articles contained in Draft made by the Chairman of the Group for the 3rd session in 1987. Each proposal for changing the text of the Draft is analysed from the point of view of its acceptability for the Yugoslav legal system and the Yugoslav shipping community as well as of its suitability in future international maritime law.